

## چالش های فراوری مدیریت منابع آب در شرایط خشکسالی در ایران

کاظم نامور

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت در سوانح طبیعی، دانشکده محیط زیست، دانشگاه تهران. kazem.namvar.rouy@ut.ac.ir

### چکیده

بروز خشکسالیهای اخیر، محدودیتهای منابع آب و چالشهای تأمین آب با کیفیت مناسب، به یکی از دغدغه های عمده جامعه و مسئولین تبدیل شده است. ادامه خشکسالیها و کمبود منابع آب در بسیاری از مناطق کشور وضعیتی را به وجود آورده که برای توصیف آن از واژه هایی همانند بحران آبی و یا پسا بحران آبی استفاده میشود. در مقاله حاضر ضمن مرور اجمالی بر وضعیت منابع آب کشور در شرایط موجود، به تشریح رخدادهای خشکسالی به عنوان یک پدیده طبیعی پرداخته میشود تا شناخت واقع بینانه از آنچه که می تواند در بحث مدیریت منابع آب مشکل آفرین شود، به دست آید. لزوم برنامه ریزی برای مدیریت منابع آب به عنوان یک مسئله چند بعدی مطرح شده و رویکرد سیستمی<sup>۱</sup> به عنوان روشی مناسب برای تعریف مسئله در قالب یک سیستم مورد بحث قرار میگیرد. رویکرد سیستمی با بیان مشکلات مدیریت منابع آب، میتواند برای رسیدن به راه حل عملی مفید باشد. در ادامه مدیریت یکپارچه منابع آب<sup>۲</sup> اهردهای، مدیریت خطرپذیری<sup>۳</sup> و مدیریت بحران<sup>۴</sup>، به عنوان روشهای اجرایی مرسوم بررسی شده و برخی دیدگاهها و کارهای پژوهشی انجام شده مرتبط در ایران و راه بردها و راهکارها و نیز علل ایجاد بحران، مورد بحث قرار گرفته است.

**واژه های کلیدی:** خشکسالی، چالش های تأمین آب، راهبردهای مدیریتی

### ۱- مقدمه

وقوع خشکسالی های پیاپی در سال های اخیر و به وجود آمدن محدودیت های منابع آب، زمینه ساز ایجاد نگرانی در سطوح مختلف جامعه و به تبع آن مسئولین مربوط شده است. یک سوی این قضیه با خشکسالی به عنوان یک پدیده طبیعی دست به گریبان است. سوی دیگر آن، با مشکلات تأمین و تخصیص منابع آب مرتبط میشود که با توجه به خشکسالیهای اتفاق افتاده، به آن بحران آبی و یا پسا بحران آبی و یا واژه های مشابه دیگر گفته میشود. در این میان، فرآیندهای اجرایی تأمین و تخصیص منابع آب نیز مورد نقد و بررسی قرار گرفته اند، که مجموعه عوامل پدیده خشکسالی، ضعف مدیریتی و سیاست گذاری ها (در سطوح مختلف اولویت بندی) مقصر شناخته شده و میشوند. آن چه مسلم است این است که لازم است در ابتدا تحولات صورت گرفته سالهای اخیر در بخشهای مختلف مصرف کننده را در نظر بگیریم و از طرفی هم خشکسالی را به صورت

<sup>۱</sup> System approach

<sup>۲</sup> Integrated Water Resources Management (IWRM)

<sup>۳</sup> Strategies

<sup>۴</sup> Risk Management & Crisis Management